

Дубравка Симовић

Београд, Народна библиотека Србије

УДК 050:02(497.11)"1940/2005"

**ГРАЂА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ СТРУЧНЕ БИБЛИОТЕКАРСКЕ
ПЕРИОДИКЕ У СРБИЈИ 1940 - 2005.**

Овај кратак преглед прати редослед појављивања стручне периодике* у библиотекарском систему у настајању, од времена када је наше библиотекарство имало двојаки карактер и друштвене службе и покрета, па до данас када се и на теоријским и на практичним ослонцима учвршћује виртуелна библиотека у Србији.

Живот у библиотекама Србије након Другог светског рата је оживљаван, с времена на време, покретањем стручних листова и часописа. Из наших скромних услова и сиромашних простора, оснажени знањем, самопоуздањем и знатижељом, некада мање а некада више, пратили су развој саме делатности у нас као и збивања у библиотекарству широм света библиотекари прегаоци и ентузијастаи.

---

* Изради овог прегледа претходило је истраживање база података (конвенционалних и електронских) и фонда Народне библиотеке Србије. Све публикације које су биле доступне урађене су de visu. Нажалост, за један број наслова подаци нису могли бити проверени, један део стручне периодике није био комплетан, поједини старији наслови нису увек били нумерисани нити је на њима била година издавања. Отуда попис јесте мањкав, јер је утврђивање свих тачних података подухват за себе. Овај преглед је замишљен као први корак, путоказ за један обиман пројекат на тему наше стручне библиотекарске периодике и сведочи о постојању обимног материјала који треба описати.

На територији бивше Југославије лагано је ницао у сарадњи и међусобној подршци један чврст, промишљен, савремен готово у сваком тренутку, окренут јавности, најпре библиотечки а потом и информациони систем. Библиотекари у Србији дали су томе значајан допринос и у теоретском и у практичном смислу. На самим почецима обликовања струке висок квалитет радова је био од непроцењивог значаја за формирање наших библиотека и статуса библиотекара и годинама је превазилазио скромну технику којом је ова периодика била умножавана.

Суочавани повремено са новим тенденцијама у развоју библиотекарства на глобалном нивоу, наши библиотекари су осећали потребу да одговоре на изазове и унапреде своју делатност тако да јавности покажу и потврде њен значај, као и да се сами усаврше укључивањем у размену информација. Стручна библиотекарска периодика, коју су издавале и издају данас наше библиотеке и библиотекарске асоцијације, показује домете кроз време у раду наших библиотека као и њихову трансформацију у модерне библиотечно-информационе центре. Свакодневна потрага за стручним саветима и расправама, потреба утврђивања праваца и правила, задовољавана је појавом, у појединим периодима сасвим оскудне, стручне периодике.

Аутори су тежили да њихови радови буду сериозни, засновани на чврстој основи од чињеница, да часописи не само пређу границе локалне средине него и да крену путем обликовања у високо квалитетну стручну и, чак, научну периодику. Они сами можда нису достигли тај циљ, али су утабали пут на којем данас са лакоћом настају нови наслови. У објављеним прилозима исцрпно су разматрани сви аспекти мишљења и рада у библиотекама. Делатност библиотека, њихова функција, организација рада и сарадња међу њима; видови набавке, обавезни примерак, поклон, куповина и размена; структура и организација фондова; реконституција библиотечких фондова после рата; увођење међународних стандарда у каталошку праксу; положај књиге и библиотека у друштву и кроз историју; историја књиге и библиотека; библиографска делатност, њен развој и израда свих врста библиографија; културно-просветна делатност, издавачка делатност библиотека уз приказе свих значајних издања; унапређење и развој библиотечке делатности; библиотекарска професија и законска регулатива у вези са њом; образовање и стручно усавршавање - биле су теме које

су закупљале стручну јавност. Тематски кругови су се ширили и на проблеме коришћења научне и стручне литературе, етичке проблеме односа корисник-библиотекар, положај професије у одређеним друштвеним околностима, однос библиотекар – рачунар – корисник, однос књиге и других медија, све до интензивног коришћења електронских извора и менаџмента и маркетинга у библиотекарству.

Коришћење свих доступних база података не само да за библиотекаре данас не представља проблем већ значи проширење делатности које суштински мења комплетан рад у библиотеци. Суочени са обиљем информација библиотекарима настоје да привуку и услуже што већи број корисника. Овако широк круг интересовања, окренутих и раду унутар библиотеке а и њеном позитивном утицају на средину, постао је доступан јавности захваљујући радозналости и ентузијазму наших библиотекара. Боравак међу књигама, међу знањем, није био јалов - иако се можда чинило да је у тами. „Руковаоци књигама“, као што можемо да видимо, пуно су научили, стекли ширину и продорност погледа и правилан редослед размишљања.

Гласила библиотека

ГЛАСНИК НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ: годишња библиографија Народне библиотеке и извештаји о раду, покренут је 1940. године у нашој националној библиотеци у Београду. Био је посвећен практичним проблемима библиографског описа публикација, природи и функционисању каталога и сигнирању. Намера је била да часопис доноси и одабране чланке из области библиотекарства, посебне библиографије, као и практична упутства за сређивање читаоница у земљи, што и приличи установи од националног значаја. У њему су сарађивали и библиотекарски из других библиотека, а и истакнути научни радници. Појавило се десет бројева (у пет двоброја) пре него што је 1941. године у пожару уништено благо непроцењиво по својој вредности.

ГОДИШЊАК Народне библиотеке НРС покренут је 1960. године и остао је, нажалост, и једини број пуних осамнаест година. Наредна два броја појавила су се за 1978. и 1979. годину. Прилози објављени у ове три свеске су били стручни и теоријски радови који су се бавили фондовима Библиотеке, каталогизацијом, класификацијом, историјском грађом о српској књизи као и о самој Библиотеци.

ГЛАСНИК НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ, годишњак наше националне библиотеке, покренут је 1999. године са циљем да јавност редовно упознаје са стручним и научним радом њених библиотекара, као и да презентује нове идеје и достигнућа у области библиотекарства у нас и у свету. У *Гласнику* се објављују радови домаћих и страних аутора. Објављени текстови имају за циљ да јавности приближе делатност Народне библиотеке Србије као националне и као матичне библиотеке. Међу корицама овог часописа читалац може да нађе радове који разматрају стање и развој библиотечко-информационог система на нивоу свих наших библиотека и у односу према осталим сродним делатностима у друштву, радове који покушавају да нађу место нашег библиотекарства у савременим тенденцијама протока информација које добијају данас планетарни значај, искуства страних библиотека и новине у стандардизацији библиотечког пословања и читав низ других интересантних и драгоцених сазнања. До сада је изашло шест бројева.

БИЛТЕН БИБЛИОТЕЧКОГ ЦЕНТРА АКМО (Аутономна Косовско-Метохијска Област) излазио је од 1959. до 1962. године. Билтен је пре свега био намењен библиотекарима за интерну употребу у свим библиотекама у општинским центрима и саветима за културу на територији АКМО. Објављивао је стручне радове који су дотицали све сегменте рада у библиотеци и значајно доприносили развоју нашег библиотекарства. У трогодишњем периоду *Билтен* је добијао оријентацију и форму правог стручног гласила и спонтано, од IV годишта 1962. године, прерастао у часопис НАША ПРАКСА чији је издавач била Обласна, односно Покрајинска народна библиотека у Приштини.

ПРЕГЛЕД БИБЛИОТЕКАРСКИХ НОВОСТИ: билтен Библиотеке Матице српске. Излазио је од 1963. до 1966. године. Оваква периодична публикација је била новина у нас. Давала је обавештења о новој библиотекарској литератури, као и драгоцене информације и документацију из библиотекарске струке, корисне за све библиотечке раднике. Умножаван је у малом броју примерака, па га нису могли користити библиотекари изван Библиотеке Матице српске. Укупно је издато тринаест бројева за четири године.

БИЛТЕН НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ у Светозареву излазио је 1965. и 1966. године. Нажалост, појавила су се само три броја. Развијена мрежа сеоских библиотека наметнула је потребу покретања стручног гласила које би обавештавало јавност о условима рада и проблемима са којима се сусрећу библиотеке. Замисао је била да *Билџен* излази једном у два месеца, да третира проблеме из рада библиотека, даје стручна упутства и омогућава размену искустава библиотечких радника.

БИБЛИОТЕКАРСКЕ НОВОСТИ: реферативни билтен матичне службе Библиотеке Матице српске. Излази од 1971. године. Први реферативни билтен из области библиотекарства покренут је са циљем да упознаје читаоце са најновијим збивањима у библиотекарству у нас и у свету презентованим у стручним часописима и књигама. Као и у свим реферативним билтенима подаци о објављеним чланцима штампани су као одвојени каталожки листићи, погодни за исецање и израду картотеке. Поред података о аутору и наслову чланка и података о часопису, уношене су анотације о садржају и значају чланка. *Билџен* је употпуњен и регистрима. Овако стручно добро опремљен, *Билџен* је користан у информативној служби сваке библиотеке. Нуди обиље најактуелнијих података из библиотекарства. Последња свеска је изашла под називом БИБЛИОТЕКАРСКИ РЕФЕРАТИВНИ БИЛТЕН. Одлучено је да прерасте у публикацију сигналног типа и од 1989. године то су СИГНАЛНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ: серијске публикације из области библиотекарства.

ИНТЕРНИ ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН издавала је Народна библиотека Србије од 1971. до 1975. године. Укупно се појавило око 60 бројева. Делатност Библиотеке је из године у годину постајала све разуђенија и интензивнија. У то време су вршене и припреме за пресељење у нову зграду наменски грађену за библиотеку и појавила се потреба да се богата свакодневна активност сумира сваке недеље и о њој обавесте запослени. То су биле сажете информације о главним збивањима у библиотеци и око ње, везане за њене свакодневне активности организовања, управљања, планирања и унапређења саме делатности. Ту се налазе подаци о идејама и пројектима, елаборати којима је био циљ да Библиотека држи корак са светом у стручном и научном погледу, образовању кадрова, организацији стручних испита,

међународној сарадњи, аутоматизацији пословања и различитим циљаним истраживањима. Овај *Билтен* даје слику наше националне библиотеке као установе изузетно живе стручне, научне и друштвене активности, установе у пуном замаху и успону.

БИЛТЕН Народне библиотеке у Сивцу покренут је са жељом да ова библиотека успостави чвршћу везу са читаоцима на тај начин што ће их обавештавати о књигама и периодици у своје фонду, што ће препоручивати публикације за читање и информисати јавност о својим активностима. У фонду Народне библиотеке Србије налази се први број, урађен скромно на пет страна, умножен на гештетнеру и на њему нема године издања. Податак који је извештан је тај да је у националну библиотеку стигао 1972. године.

ГОДИШЊАК БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ покренут је 1977. године (за 1976.). Прва свеска је представљала зборник излагања са међународног научног скупа одржаног поводом обележавања 150 година Матице српске. Од тада се током низа година развио у савремени научни и стручни библиотекарски часопис. Конципиран је да прати пре свега рад Библиотеке Матице српске и библиотекарство у Војводини. Након првих пет свезака престао је да излази и није га било од 1982. до 1988. године, да би 1989. године почела да излази нова серија тематски окренута актуелним питањима савременог библиотекарства, као и делатности саме Библиотеке.

АРХЕОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ: зборник радова Археографског одељења Народне библиотеке Србије. Године 1979, са првим бројем часописа, почело је публикување резултата дугогодишњег рада стручњака Археографског одељења. Тиме су нашој и страниј јавности презентовани резултати истраживања о старој српској ћирилској рукописној и штампаној књизи, односно јужнословенским ћирилским аутографима уопште. Током низа година објављивани су радови који су се бавили језиком, графијом, ортографијом, палеографијом, књижевношћу, текстологијом, кодикологијом, орнаментиком, штампом, повезом, воденим знаковима. *Археографски прилози* су отворени и према страним ауторима. Ово је данас реномиран и јединствен научни часопис у међународним оквирима. Последњи број 24 изашао је 2002. године.

ГЛАСНИК БЕОГРАДСКОГ ЧИТАЛИШТА. Удружене Народне библиотеке Београда издале су свој први заједнички *Билтен* 1980. године. Већ 1981. године *Билтен* прераста у *Гласник Београдског читалишта* који је излазио до 1985. године. Библиотека града Београда покренула је овај *Гласник* са намером да јавности прикаже ширину своје делатности, заједничке активности удружених народних библиотека и рад општинских матичних библиотека. Библиотекарска теорија и библиотечка пракса, прикази стручне литературе, вести и све оно што може интересовати библиотекаре налазило се на страницама овог *Гласника* скромне израде, извученог на гештетнеру.

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН Народне библиотеке „Вељко Влаховић“ у Панчеву. Излазио је од 1975. до 1987. године, умножаван на гештетнеру. У једном периоду је носио само назив *Билтен*. У њему су објављивана обавештења о раду Библиотеке, прилози о најзначајнијим активностима, нове књиге и попис интересантних публикација у фонду.

ГОДИШЊАК НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ КРУШЕВАЦ. Почео је да излази 1983. године као наставак *Билтена Заједнице библиотека оштин Крушевац*. Под овим насловом појавила су се само три броја (10, 11, 12). Бавио се библиотекарским темама у најширем смислу. Стремљења у библиотекарству, Кроз наше библиотеке, Историја писане речи, Из рукописне грађе- рубрике су овог *Годишњака*, уз поједине библиографије, извештаје и програме рада и написе о наградама и признањима. Од броја 13 (1986.) је прерастао у часопис *Савремена библиотека*, који са прекидима излази до данас.

ГЛАСНИК Народне библиотеке „Едвард Кардељ“ у (Титовом) Ужицу излазио је од 1982. до 1988. године. У *Гласнику* су објављивани текстови који се тичу самог рада Библиотеке, њених фондова, рада са корисницима, историје Библиотеке и библиотечке праксе у целини. Умножен на гештетнеру био је солидно укоричен.

БИЛТЕН Народне библиотеке у Бору почео је да излази 1985. године. Поред текстова који се баве радом саме библиотеке, стручним скуповима и догађањима у библиотекарству у нас, прегледа нових наслова књига и периодике, најчитаније књиге, објављивани су и

прилози из књижевности наших истакнутих писаца. Умножен на гештетнеру, али уређен, био је и солидно укоричен.

САВРЕМЕНА БИБЛИОТЕКА је часопис који од 1986. године издаје Народна библиотека у Крушевцу. Радови тематски покривају све сегменте рада у библиотеци, историју, теорију и библиотечку праксу, пре свега савремене токове у библиотекарству, што је сагласно самом наслову. Часопис излази и данас и под овим насловом се појавио 21 број.

ВЕСТИ ИЗ БИБЛИОТЕКЕ: новости из библиотекарства, издавала је од 1987. до 1992. године Библиотека Матице српске у Новом Саду.

ВОЈНОБИБЛИОТЕЧКИ ИНФОРМАТОР: часопис за теорију и праксу библиотечко-информационе делатности издавала је Централна библиотека ЈНА у Београду од 1988. године.

ГЛАС БИБЛИОТЕКЕ: часопис за савремено библиотекарство. Излази у Чачку. Почетак библиотекарства у чачанском крају и 140 година од оснивања првог читалишта у Чачку обележени су, како и доликује Градској библиотеци, 1988. године покретањем часописа који ће објављивати прилоге првенствено из библиотечке делатности. Стварање и развој библиотечко-информационог система у општини и шире, достигнућа у струци у нас и у свету, историја библиотекарства, штампарства и књижарства, портрети истакнутих библиотекара, садржај фондова све су то теме, као и још многе друге, које су обрађене на страницама овог часописа. Од 1998. до 2002. године *Глас библиотеке* није излазио.

НОВИНЕ БЕОГРАДСКОГ ЧИТАЛИШТА које је 1991. године почела да издаје Библиотека града Београда наставиле су традицију *Новина читалишта Београдског* (1847-1848.). Последњи број, од укупно 29, изашао је 2000. године.

ВЕСТИ: гласило Библиотеке Матице српске. Излазе тромесечно од 1992. године. У њима се објављују сажети прилози о проблемима у свакодневној библиотечкој пракси, вести о манифестацијама, пописи

дародаваца и нових књига, најзанимљивији и одабрани текстови из страних књига и часописа, портрети Матичиних библиотекара, као и текстови о раду народних, факултетских и других библиотека у мрежи.

КРАГУЈЕВАЧКО ЧИТАЛИШТЕ: информативни лист Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу. Од 1995. године када је почео да излази, па до данас, објављено је 18 бројева. Мањи део листа је посвећен библиотекарству, као рубрика *Тема броја* и понекад нешто *Из других библиотека*.

МОЗАИК : информативно гласило Градске библиотеке у Новом Саду покренут је 1996. године. Профилисан је као информатор са кратким прилозима о свим активностима Библиотеке, стручним трибинама и семинарима, популаризацији књиге и читања у друштву, прегледом најзначајнијих тема из наших и страних стручних часописа. Сажето позива библиотекарe на акцију.

БЕЛЕЖНИЦА: лист Народне библиотеке Бор. Покренут на 130-годишњицу оснивања прве читаонице на подручју борске општине, 1999. године. Замисао је била да радови буду груписани у три тематске целине: делатност библиотека, локално стваралаштво и завичајне теме. Од првог броја са 28 страна лист је нарастао на 80 страна, што нам показује да се круг тема и интересовања ширио, број сарадника растао, радови добијали на квалитету. Без обзира на то *Бележница* остаје лист библиотеке, њену редакцију чине библиотекарe и објављуваће стручне радове из области библиотекарства везане за рад ове библиотеке и унапређење библиотечке делатности.

БИБЛИОТЕЧКИ БИЛТЕН: информатор Градске библиотеке Вршац за популарисање књижевности, културе, уметности и библиотекарства. Први број је изашао 2002. године. Не можемо рећи да је ово чисто стручни часопис, сем да је први, већи део у сваком броју посвећен темама из библиотекарства.

ПАНЧЕВАЧКО ЧИТАЛИШТЕ: часопис Градске библиотеке Панчево излази од 2002. године. Часопис је у потпуности посвећен струци

и објављује текстове из области библиотекарства у нас и у свету. Теме су, као и у већини гласила која данас излазе, свакодневна библиотечка пракса, слободно и доступно знање, држање корака са светом, односно транзиција у библиотекама Србије. Градска библиотека у Панчеву трансформише се у савремену информациону установу, постаје чвориште информатичког система јужнобанатског округа, и овај модеран часопис је један у низу њених пројеката покренутих са циљем професионалног усавршавања и комплетне промене „имица“ библиотекара.

Гласила библиотекарских асоцијација

БИБЛИОТЕКАР. Часопис Друштва библиотекара Србије излази од 1948/49. године. Намера Друштва библиотекара Србије, када је покренуло стручни часопис *Библиошкар*, била је да помогне развој нашег младог библиотекарства, да обједини и уједначи рад свих библиотека према типу, да помогне стварању мреже библиотека у складу са постојећим међународним искуствима и стандардима, да образује и потом усавршава библиотечки кадар, да упути на коришћење правила за сређивање фондова, каталогизацију, класификацију, једном речи да постави чврсте темеље нашег библиотекарства. Стога су у *Библиошкар*у од самог почетка објављивани радови еминентних библиотекара, стручњака за историју књиге и библиографа. Осим ових тема чланци су били посвећени и раду Друштва библиотекара Србије.

У току 49 година свога излажења Библиошкар је шест пута мењао свој поднаслов. Излазио је четири, шест или два пута годишње у зависности од материјалних могућности Друштва. Укупно је изашло 210 бројева.

У првим бројевима се осећа велики ентузијазам и посвећеност послу коју су наши библиотекарски испољавали постављајући основе библиотекарства у нас, обучавајући се уз рад и преносећи своје знање и искуство на младе колеге. *Библиошкар* је у томе, можемо поуздано рећи, играо значајну улогу објављујући у почетку разноврсне радове са темама: образовање кадрова, уређења библиотека, адаптација и изградња библиотечких зграда, смештај књига, формирање каталога, издавачка продукција, активност Друштва и тд. Развој библиотекарства

утицао је и на развој концепције часописа, па како је време одмицало више нису доминирали прилози из библиотечке праксе већ се лагано прелазило на теме из теорије струке, са тенденцијом да прерасте у стручни и научни часопис.

КЊИЖНИЧАР: билтен Библиотечког центра АПВ (Аутономна Покрајина Војводина), Нови Сад. Излазио је од 1952-1958. године. За седам година објављено је двадесет осам бројева. Од броја 13 постаје билтен Библиотечког центра АПВ и Покрајинског одбора Друштва библиотекара НРС за Војводину. Овај *Билтен* је имао задатак да помогне библиотекарима, нарочито онима на селу, да правилно среде своју библиотеку, да науче да рукују фондом, да проучи све могућности популарисања књига и читања и да разјасни бројна питања библиотечке струке, као и да омогући библиотекарима да пишу о својим искуствима. Излазио је тромесечно и с обзиром на период у којем је излазио јасан је његов изузетан значај за настајање нашег библиотечарства.

БИБЛИОГРАФСКИ ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН је 1954. године почела да издаје Секција за библиографију Савеза друштава библиотекара ФНРЈ у Београду. Излазио је повремено и служио првенствено потребама чланова секција за библиографију и документацију при друштву библиотекара појединих република. Његов главни циљ је био да чланове секција упозна са основним проблемима библиографије и документације у нас и у иностранству. Служио је за координацију библиографског рада између секција друштава, а уједно и као спона са међународним организацијама библиографског карактера. У њему су се налазили и стручни текстови, као и прикази из домаће и стране литературе.

БИБЛИОТЕКАРСКИ ГОДИШЊАК ВОЈВОДИНЕ. Часопис Савеза библиотечких радника Војводине. Излазио је од 1960-1991. године. Поред стручних радова, објављивани су годишњи извештаји о раду многих библиотека у Војводини, као и прилози из историје војвођанских библиотека. Годишњак се оријентисао на то да обезбеди што потпунију документацију о библиотечарству, историји библиотека и појединих збирки у Покрајини, за разлику од других гласила која су разматрала текућа питања струке.

БИЛТЕН УПРАВЕ ДРУШТВА БИБЛИОТЕКАРА НР СРБИЈЕ. Први број изашао је 5. маја 1961. године. Покренуо га је Извршни одбор Друштва са намером да своје чланове упознаје са одлукама и акцијама које овај Одбор буде предузимао и да ове вести стигну и до најудаљенијих места у Србији. *Билтен* је доносио вести са пленарних састанака као и реферате и дискусије; обавештења о семинарима; нормативна акта Друштва и сва остала која се дотичу рада у библиотекама; програме и планове рада секција; вести о оснивању и раду стручних комисија; вести о наградама заслужним библиотекарима; вести о сарадњи друштава и библиотека. Посебна пажња скренута је на стручно образовање кадрова и интерно и на универзитетском нивоу. Текстови су били сасвим уређени, прецизни, пружали су тачне податке и такви су морали бити од велике користи јер су нудили и бројне дефиниције одређених појмова. Терминолошки на високом нивоу, ова публикација је заједно са *Библиоотекар*ом диктирала одређени ниво стручне озбиљности и на вербалном нивоу, док се у непосредном раду она подразумевала. *Билтен* је добар пример формулисања проблема и извештавања, а сведочи и о високо професионалној активности Друштва и динамичном животу у библиотекама у настајању. Излазио је до 1965. године.

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН је био Билтен Савеза друштава библиотекара Југославије. Од 1961. године излазио је у Загребу. После паузе од четрнаест година излази један број 1975. године у Сарајеву, а онда од 1983. и 1984. године излази у Новом Саду и доноси информације о раду органа Савеза, о раду републичких и покрајинских друштава и из других области које су од значаја за библиотекарство. Следеће године се Билтен опет сели у Загреб.

МАТИЧНА БИБЛИОТЕКА: билтен Заједнице матичних библиотека у Војводини. Излазио је од 1964. до 1968. године. Укупно је објављено 16 бројева. Покренут је са циљем да објављује све одлуке и решења, мере и подухвате Заједнице као и све предлоге за унапређење библиотечке службе, а пре свега да прати рад матичних служби у свим библиотекама. Тематски је наставио позитивне традиције *Књижничара* и настојао да популарише рад матичне службе и матичне послове. Имао је своју и културно-просветну и организациону улогу. Објављивани су бројни

извештаји о раду матичних служби у библиотекама, мрежи библиотека, извештаји са стручних сусрета и саветовања и законска регулатива. Редакција је покренула и анкету *Матичне библиотеке и матични послови*, како би на страницама свога часописа омогућила сучељавања мишљења и поређење података. Одговори су објављивани како би се појачали контакти и сарадња међу матичним библиотекама као и унапредили сами матични послови.

САВРЕМЕНА БИБЛИОТЕКА: стручни библиотечки часопис. Издавач је Заједница библиотека Војводине, а излазио је од 1969. до 1981. године, са прекидом од 1973. до 1975. године. У време када се појавио био је часопис од великог значаја за библиотекарство Војводине, јер је тада још велики број места у покрајини очекивао да добије библиотеку. *Савремена библиотека* је створена са намером да подстиче сталну друштвену акцију на унапређењу библиотекарства. Из тог разлога објављивани су они радови који су разматрали све стручне послове: од набавке, преко обраде, до смештаја књига у полице и услуживања читалаца. Теме су покривале и стручну теорију и стручну праксу. Текстови су били сем на српскохрватском и на мађарском, словачком, румунском и русинском језику.

ЗАЈЕДНИЦА БИБЛИОТЕКА. Информативни орган Заједнице матичних библиотека Србије. Први број је изашао 1970. године. Покренут је са намером да сагледа односе библиотека и друштва и потребе друштвене заједнице, подстакне размену искустава и понуди предлоге за разрешавање проблема, стварање чврстог система и осмишљавање политике културних активности. Циљ часописа је било организовано унапређење библиотечке делатности, помоћ при уобличавању планирања, израда упутстава за израду планова, програма, правилника, анализа, извештаја, пројеката, и све то ради подизања читаве делатности на виши ниво, како би друштвена заједница обратила више пажње на значајан утицај који библиотека има и треба још више да има у друштву.

БИЛТЕН САВЕЗА БИБЛИОТЕЧКИХ РАДНИКА ВОЈВОДИНЕ излазио је са прекидима у Новом Саду од 1975. до 1985. године у издању Савеза библиотечких радника Војводине, а од броја 8/1985. издавање преузима Градска библиотека „Жарко Зрењанин“ у Зрењанину.

БИЛТЕН ЗАЈЕДНИЦЕ БИБЛИОТЕКА ОПШТИНЕ КРУШЕВАЦ. Народна библиотека као општинска матична библиотека покренула је овај *Билтен* као средство свестранијег информисања корисника својих фондова, али не само о новим публикацијама већ о целокупном свом раду, о развоју библиотеке, акцијама и манифестацијама, о књизи, о читању. Почео је да излази 1978. године и у његовој изради су учествовале све библиотеке у оквиру Заједнице. Објављивани су извештаји о раду, програми и планови рада, библиографије и све везано за библиотечку мрежу општине Крушевац. После пет година излажења прерастао је у *Годишњак Народне библиотеке Крушевац*, а од бр. 13 у часопис *Савремена библиотека* који излази и данас.

БИБЛИОТЕКА : *Revistë e Shoqatës Bibliotekare të Kosovës* = часопис Друштва библиотекара Косова, Приштина. Председништво Друштва библиотекара Косова покренуло је издавање стручног библиотечког часописа 1984. године, у време када је проценило да је библиотекарство у Покрајини постигло видне резултате, да је знатно увећан књижни фонд у библиотекама и створена солидна кадровска и стручна база. Теме радова су била теоријска и практична питања из области косовског библиотекарства као и најновија достигнућа у струци. Објављивани су прикази најновије стручне литературе, закона везаних за делатност, скупова. Прилози су објављивани на језику на којем их је аутор предао редакцији. Они посебно занимљиви добијали су резиме на другом језику.

СУСРЕТИ БИБЛИОГРАФА је зборник радова са *Сусретима библиографа у сјомен др Георгију Михаиловићу* који се од 1983. године одржавају, у почетку годишње а потом бијенално, у Народној библиотеци „Ђорђе Натосевић“ у Инђији. Циљ ове публикације, као и јединствене манифестације коју она прати, је афирмација наше библиографије, унапређење њеног развоја и свеобухватно теоријско изучавање, публикавање радова из историје библиографије као и савременог приступа изради појединих врста. Овај часопис сведочи о живим библиографским истраживањима која трају и данас.

ИЗБУС (Информације Заједнице библиотека универзитета у Србији) је информативни лист који од 1995. године излази четири пута годишње. У својим рубрикама био је окренут, пре свега, информационој делатности

у библиотекама, од њеног вредновања до имплементација појединих система. Објављиване су и кратке вести о активностима Заједнице и других стручних удружења, као и прикази издања и изложби. Прерастао је у стручни часопис *Инфоџека*.

ГОДИШЊАК БИБЛИОТЕКА СРЕМА. Под окриљем Читаонице у Иригу од 1962. године се организује Сабор библиотекара Срема, а под окриљем овог сабора покренут је 1996. године *Годишњак*, који излази као гласило Подружнице библиотекара Срема. Осмишљен је тако да представља јавности ниво развоја сремских библиотека, њихове успешно реализоване програме, стручне радове библиотекара и даје вести о стручним активностима.

ИНФОТЕКА: часопис за информатику и библиотекарство. Гласило Заједнице библиотека универзитета у Србији. Први број је објављен септембра 2000. године. У часопису се објављују радови о примени информационих технологија у библиотекарству и о њиховом утицају на развој високошколских и научних библиотека. Покретање оваквог часописа имало је за циљ припрему библиотечког кадра за широку примену нових технологија при пружању свих врста информација за кориснике. Сам наслов казује да је тема међусобни утицај информатике и библиотека.

НАША БИБЛИОТЕКА: билтен Подружнице библиотека Средњег Баната. Овај *Билтен*, који од 2000. године издаје Градска библиотека „Жарко Зрењанин“ у Зрењанину, покренут је са циљем размене стручних информација међу библиотекарицама. Конципиран је тако да представи сваку од библиотеку са подручја Средњег Баната, услове у којима се одвија библиотечка делатност као и актуелне потребе и активности.

ВИСОКОШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ: лист Заједнице библиотека универзитета у Србији. Покренут је 2004. године. Током 2002. године високошколске библиотеке су започеле процес међусобног повезивања укључивањем у узајамну базу података која настаје у оквиру пројекта *Виртуелна библиотека Србије*. У систем су се укључиле универзитетске и значајан број факултетских библиотека. Овако крупан корак је захтевао и промене у појединим сегментима библиотечког

пословања, а у вези са тим и едукацију самих библиотекара. Заједница библиотека универзитета у Србији, са циљем брже размене информација и квалитетне трансформације високошколских библиотека у модерне центре науке и знања, покренула је лист чијих 6 бројева је до сада изашло из штампе.

Гласила институција чија делатност није искључиво библиотекарство

ИНФОРМАТИКА : часопис за теорију и праксу научних, техничких и економских информација излазио је у Београду од 1967. до 1986. године у издању Југословенског центра за техничку и научну документацију. Стручни радови везани за делатност библиотека и унапређење библиотекарства објављивани су повремено. Објављиване су УДК таблице, радови о структури система за класификацију и индексирање, везама између библиотека и информационих центара, примени рачунара у библиотекама, искуствима страних земаља у развијању нових технологија и приступа. Изградња и усавршавање система научних информација, стандарда и терминологије, тада је већ окупирао пажњу не само стручњака за информатику већ свих корисника научних и техничких информација, међу којима, као што на основу искуства које данас поседујемо то можемо да сагледамо, библиотеке имају изванредну улогу.

Након једног почетничког покушаја 1958. године чији је резултат био часопис ПРВИ КОРАЦИ, покренут је 1959. године лист ученика Библиотекарске школе у Београду МЛАДИ БИБЛИОТЕКАР. Намера је била да се написима из струке пробуди код ученика веће интересовање за стручни рад као и библиотекарство уопште. Лист је стваран у оквиру слободних активности и у сваком погледу је био искључиво ученички. Временом су литерарни радови сасвим надвладали и прерастао је у интерно гласило школе. Ипак, овај подухват вредан је наше пажње јер је лист излазио пуних 18 година, а пред читаоцима се појавило чак 26 бројева.

Билтени

Посебно поглавље у овом прегледу би могао да представља један број публикација, углавном интерног карактера које не спадају под овај

наслов, али једним делом ипак додирују саму тему. Реч је о различитим билтенима приновљених књига и периодике које су библиотеке свих типова приређивале са циљем да кориснике, али и библиотекаре, упознају са приновама свога фонда. То су библиографски пописи публикација изабраних по неком критеријуму, објављивани периодично са намером да временом прерасту у озбиљније публикације. Углавном су умножавани најједноставнијом техником у малом тиражу и није лако утврдити све наслове јер је велики број библиотека имао бар по неки покушај ове врсте. Период о којем говоримо је дуг и објављивање прецизних података захтева посебно истраживање.

Ако библиотекари желе, а морају то желети, да истакну значај своје струке јасно дефинисаном стратегијом развоја, да стручне библиотечке послове уздигну до завидног нивоа поштујући најприкладнију организациону структуру и систем процедура у пословању, да беспрекорно среде своје фондове и учине их отворене у сваком погледу за читаоце, ако су одговорни и пред прошлошћу и пред будућношћу, а морају то бити, одговорни за убрзан проток информација, са јасном визијом развоја струке и јасно формулисаним професионалним циљевима, онда је сасвим природно што покрећу стручне часописе јер тиме њихов рад постаје препознатљив у окружењу.

Наша библиотека, институција која је током времена претрпела знатне промене захваљујући убрзаном технолошком развоју и довела до компјутеризације процеса рада, ослања се и на радове из теорије и праксе у својим стручним часописима. Да би се лакше схватили улога и значај ових часописа потребно је извршити свеобухватну анализу тема и приступа. Овај преглед представља само први поглед на библиотекарску периодику, која је дала значајан допринос познавању и развоју библиотека као и њиховог места у историји наше културе.

Унутар библиотеке или унутар библиотекарства, у доба развоја, од освајања почетног положаја до визуелних комуникација, било је потешкоћа, постављања путоказа, смењивања приступа, премошћавања, освајања нових простора и данас, оно што видимо иза себе као пут струке и усавршавања, већ представља баштину која учвршћује улогу библиотеке у систему образовања, културе, информација и комуникација. Данас имамо умножени глас библиотекарства.

РЕГИСТАР НАСЛОВА

Археографски прилози

Бележница

Библиографски информативни билтен

Библиотека

Библиотекар

Библиотекарске новости

Библиотекарски годишњак Војводине

Библиотекарски реферативни билтен

Библиотечки билтен

Билтен (Народна библиотека, Бор)

Билтен (Народна библиотека, Сивац)

Билтен Библиотечког центра АКМО

Билтен Заједнице библиотека општине Крушевац

Билтен Народне библиотеке (Светозарево)

Билтен Савеза библиотечких радника Војводине

Билтен Управе Друштва библиотекара НР Србије

Вести

Вести из библиотеке

Високошколске библиотеке

Војнобиблиотечки информатор

Глас библиотеке

Гласник (Народна библиотека „Едвард Кардељ“, Титово Ужице)

Гласник Београдског читалишта

Гласник Народне библиотеке (Београд)

Гласник Народне библиотеке Србије

Годишњак библиотека Срема

Годишњак Библиотеке Матице српске

Годишњак (Народна библиотека Србије)

Годишњак Народне библиотеке Крушевац

Заједница библиотека

ИЗБУС

Интерни информативни билтен

Информативни билтен (Народна библиотека „Велько Влаховић“)

Информативни билтен (Савез друштава библиотекара Југославије)

Информатика
Инфотека
Књижничар
Крагујевачко читалиште
Матична библиотека
Млади библиотекар
Мозаик
Наша библиотека
Наша пракса
Новине београдског читалишта
Панчевачко читалиште
Преглед библиотекарских новости
Савремена библиотека (Крушевац)
Савремена библиотека (Нови Сад)
Сигналне информације
Сусрети библиографа

РЕГИСТАР ТЕКУЋИХ НАСЛОВА

Археографски прилози, 1979-
Бележница, 1999-
Библиотечки билтен, 2002-
Вести Библиотеке Матице српске, 1992-
Високошколске библиотеке, 2004-
Гласник Народне библиотеке Србије, 1999-
Глас библиотеке, 1988-
Годишњак библиотека Срема, 1996-
Годишњак Библиотеке Матице српске, 1976-
Инфотека, 2000-
Крагујевачко читалиште, 1995-
Наша библиотека, 2000-
Новине београдског читалишта, 1991-
Мозаик, 1996-

Панчевачко читалиште, 2002-

Савремена библиотека (Крушевац), 1986-

Сусрети библиографа, 1983-

РЕГИСТАР БИБЛИОТЕКА

Библиотека града Београда, Београд (1)**

Библиотека Матице српске, Нови Сад (6)

Градска библиотека, Вршац (1)

Градска библиотека, Нови Сад (1)

Градска народна библиотека, Зрењанин (2)

Народна библиотека, Бор (2)

Народна библиотека, Инђија (1)

Народна библиотека, Крагујевац (1)

Народна библиотека, Крушевац (1)

Народна библиотека, Ниш (1)

Народна библиотека, Панчево (2)

Народна библиотека, Светозарево (1)

Народна библиотека, Сивац (1)

Народна библиотека, (Титово) Ужице (1)

Народна библиотека, Чачак (1)

Народна библиотека Србије, Београд (5)

Покрајинска народна библиотека, Приштина (1)

Српска читаоница и књижница, Ириг (1)

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд (2)

Централна библиотека ЈНА, Београд (1)

Литература:

1. Дурковић-Јакшић, Љубомир. Издања Библиотеке Матице српске. Библиотекар, 1965, бр. 3-4, 218-220 стр.
2. Пантелић, Зора. Двадесет година „Библиотекара“. Библиотекар, 1968, бр. 6, стр. 618-624.
3. Митровић, Јеремија Д. Наши библиотекарски часописи у 1970. години. Библиотекар, 1971, бр. 3, 381-389 стр.

** Број наслова стручних часописа.

4. Цајић, Радисав М. „Савремена библиотека“ - стручни библиотечки часопис. Библиотекар, 1972, бр. 1-2, 197-199 стр.
5. Николић-Богдановић, Радмила. „Библиотекарски годишњак Војводине“. Библиотекар, 1972, бр. 1-2, 199-201 стр.
6. Андрејић, Бранка. „Библиотекарске новости“. Библиотекар, 1972, бр. 1-2, 201-202 стр.
7. Никчевић, Драгутин. Две године часописа „Заједница библиотека“ 1970-1971. Библиотекар, 1972, бр. 1-2, 202-203 стр.
8. Живковић, Богомила. „Информатика“ : 1968-1971. Библиотекар, 1972, бр. 1-2, 203-206 стр.
10. Састанак уредника југословенских библиотекарских часописа. Библиотекар, 1972, бр. 6, стр. 780-781.
11. Николић, Јелена. Библиографија издања Библиотеке Матице српске. Библиотекар, 1973, бр. 5-6, 685-690 стр.
12. Лазић, Ксенија Б. Југословенска библиотекарска библиографија за 1974. годину. Библиотекар, 1976, бр. 5, 613-676 стр.
13. Спасић, Љиљана. Двадесет година Библиотекарског годишњака Војводине. Библиотекар, 1981, бр. 1-6, 173-175 стр.
14. Стојановић, Милош. „Савремена библиотека“. Библиотекар, 1981, бр. 1-6, 175-176 стр.
16. Стојановић, Милош. „Годишњак Библиотеке Матице српске“. Библиотекар, 1981, бр. 1-6, 176-177 стр.
17. Кнежевић, Бранко. Поводом петнаестогодишњице излажења часописа „Информатика“. Библиотекар, 1981, бр. 1-6, 179-181 стр.
18. Мелцер, Бојана. Часописи из библиотекарства у фонду Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. Београд: Универзитетска библиотека, 1981.
19. Марковић, Љубомир, Петронић, Надежда. Библиотеке као издавачи. Заједница библиотека, год. 15, 1987, бр. 1-4, стр. 77-86.
20. Јокановић, Владимир. Четрдесет година „Библиотекара“ : (1948-1988). Библиотекар, 1988, бр. 1-2, 5-6 стр.
21. Стојановић, Милош. Садржај текућих југословенских библиотекарских серијских публикација. Библиотекар, 1988, бр. 1-2, 109-117 стр.
22. Шекуларац, Владимир, Јанковић Драгица. Библиотеке Србије: водич. Београд: Народна библиотека Србије, 2001.
23. Лазић, Ксенија Б. Библиографија издања Народне библиотеке Србије : 1871-1995. Београд : Народна библиотека Србије, 2002.
24. Каталог нишке периодике : 1888-2004. Ниш : Народна библиотека „Стеван Сремац“, 2004.

Резиме

Суочавани повремено са новим тенденцијама у развоју библиотекарства на глобалном нивоу, наши библиотекарски су осећали потребу да одговоре на изазове и унапреде своју делатност тако да јавности покажу и потврде њен значај, као и да се сами усаврше укључивањем у размену информација. Стручна библиотекарска периодика, коју су издавале и издају данас наше библиотеке и библиотекарске асоцијације, показује домете кроз време у раду наших библиотека као и њихову трансформацију у модерне библиотечно-информационе центре.

Овај кратак преглед прати редослед појављивања стручне периодике у нашем библиотекарском систему.

Дубравка Симиовић Материал для исследования специальной библиотечной периодики в Сербии 1940-2005

Резюме

Сталкиваясь время от времени с новыми тенденциями в развитии библиотечного дела на глобальном уровне у наших библиотекарей явилась потребность ответить вызовам и сделать передовой свою деятельность. Таким образом они хотели показать общественности ее значение, а также сами усовершенствоваться включением в обмен информацией. Специальная библиотечная периодика, которую публиковали и сегодня публикуют наши библиотеки и библиотечные ассоциации, показывает достижения в работе наших библиотек и их трансформацию в современные библиотечно-информационные центры по мере того как время протекало.

Этот короткий обзор следует за очередью явлений специальной периодики в нашей библиотечной системе.

Dubravka Simović Material for Research of Professional Library Periodicals in Serbia 1940-2005

Summary

Periodically confronting the new tendencies in the development of Librarianship at the global level, our Librarians needed to respond to new challenges and to improve their activities in order to demonstrate and confirm the importance of their work and function to the public, as well to specialize themselves by their inclusion into the system of Information exchange. The Professional Library Periodicals, edited by our Libraries and Library Associations, show their goals throughout time, within the work in our Libraries, as well as their transformation into modern Library Information Centers.

This review follows the order of sequences of the Professional Periodicals in our Library system.